

1 Samuel 16 en Lucas 4, 1-13 - Wehl - 17 februari 2013 -

Thema: 'Een kwade geest met een goede geest bestrijden'

Inleiding bij de lezingen:

Nog twee maanden,
dan gaat het koningschap van Beatrix over op Willem Alexander.
Daar is openheid en helderheid over:
de koningin maakt plaats voor haar jongere zoon,
hoewel zij zelf nog krachtig genoeg is,
geeft zij ruimte aan de volgende generatie.
Het is tijd voor verandering en vernieuwing.
Ook de Paus heeft deze week aangegeven dat hij plaats maakt voor een opvolger.
Hij voelt dat zijn krachten afnemen
en dat zijn ambt te zwaar wordt.

Allebei heel legale redenen om een belangrijke ambt te beëindigen.

In het verhaal dat wij vanmorgen lezen
horen we ook over de vervanging van de ene koning door een andere.
Het gaat er heel wat geheimzinniger aan toe.
De tijden waren dan ook anders,
en de mensen waren anders.
En bovendien - zo laat de schrijver weten -
heeft God er alles mee te maken.
Nu wil ik niet zeggen dat koningin Beatrix en de Paus
God niet betrokken hebben bij hun aftrede,
maar zij nemen zelf de volle verantwoordelijkheid voor hun keuze,
zij spreken niet over God,
dat is een zaak die zij voor zichzelf houden, en dat is goed.

Dat gaat in het verhaal van Saul en David anders.
Maar dat is niet vreemd, want zo dacht men in die tijd.
Bij alles in de wereld en het leven van mensen was God betrokken, zo meende men,
en dat werd openlijk verwoord.....
En dan krijg je zo'n verhaal als 1 Sam. 16. en Lucas 4.

Gemeente,

In deze weken voor Pasen horen we verhalen over David.
En zo vreemd is dat niet, Jezus en David - die hebben samen iets.
Wanneer Jezus op de zondag voor Pasen Jeruzalem binnenrijdt,
roepen de toeschouwers enthousiast 'Hosanna voor de zoon van David'.

Misschien kijkt u ook wel eens naar het programma 'Verborgen verleden'.
Wie iets met genealogie heeft kan daar z'n hart aan ophalen.
Bekende Nederlanders worden geholpen hun stamboom te ontrafelen.
Dat leidt soms tot opmerkelijke ontdekkingen
en verre reizen terug in de tijd en ver over de wereld.
En gisteravond zelfs - kwam de zoektocht uit bij Willem van Oranje.

Van Jezus is ook een stamboom bekend.
Die is te vinden bij Matteüs en Lucas.
Het vreemde is wel, dan ze niet met elkaar overeen stemmen.
Voor de gedegen bijbellezer is het interessant om die twee eens na te pluizen.
Maar dat doen we nu niet, dat zou te ver gaan.
Wat voor vanmorgen van belang is,
is de relatie tussen David en Jezus.

Je kunt je afvragen of het wel juist is of Jezus een afstammeling van David is.
Volgens de geboorteverhalen over Jezus,
was Hij een zoon van Maria, verwekt voor de Heilige Geest.
Maar de stambomen gaan ervan uit dat Jozef zijn vader is
en dat Jozef een nakomeling van David was.
Hier zit, voor ons mensen uit de 21ste eeuw een onnauwkeurigheid.
Want:

Of Jezus is uit de Heilige Geest en dan is Hij geen afstammeling van David,
*(of Maria zou ook uit het huis van David stammen,
maar daar wordt niets over vermeld)*

Of Jezus is een zoon van Jozef,
en wat moeten we dan met het kerstverhaal?

Of er is nog een derde mogelijkheid:
dat het de bijbelschrijvers helemaal niet interesseert
hoe het *historisch* precies gegaan is,
omdat het hen gaat om de *góddelijke*, om religieuze waarheid,
waarin het geheim schuilt van Gods liefde voor de wereld.
Daarom is het aan ons om er achter te komen,
waarom Jezus zoon van David genoemd wordt.
Wat verbindt Jezus met David? En deze twee met God?

Op onze zoektocht staan ons verhalen ter beschikking.
Een aantal daarvan lezen we de komende zondag.
We horen over het begin van de loopbaan van David,
en over hoe Jezus zijn reis door Israel, van Galilea naar Jeruzalem, begon.

Allereerst David,
Koning Saul, de eerste koning van Israël,
was bij God in ongenade gevallen.
Hij deed wat kwaad was in de ogen van de Eeuwige,
hij ging zijn eigen gang en dacht het beter te weten dan God.
Over berouw bij Saul horen we niets.
Toen nam God de goede geest die Saul bij zijn zalving tot koning ontvangen had,
van hem weg,
en waar het goede wijkt - *dat weten wij ook* - komt er ruimte voor het kwade.....
De bijbel noemt het: God stuurde een kwade geest,
want: niets gaat buiten God om, aldus de schrijver van het boek Samuel,
en de toen gangbare mening.
De profeet Samuel krijgt opdracht een andere koning te zalven.
God wijst hem de jongste van de zonen van Isai aan.
Bij God worden de laatsten vaker de eersten.
David lijkt een onbeduidende jongen, hoewel hij mooi is om te zien.
Hij wordt letterlijk weggeroepen van achter de schapen.

David wordt gezalfd,
en van toen af was hij doordrongen van de geest van de Heer.
Door de zwaarmoedigheid van Saul
komen Saul en David tegenover elkaar te staan.
Een kwade geest staat tegenover een goede geest.

Niets nieuws onder de zon.

*Het is de voortdurende strijd tussen goed en kwaad,
zolang onze wereld draait.*

Om de kwade geest van Saul te beteugelen, maakt David muziek.
Met de lieflijke klanken van de lier, de harp,
verdrijft hij de kwade geest van Saul.

Wat muziek al niet met een mens kan doen!

Saul raakt erg gesteld op David en benoemt hem tot zijn wapendrager.
Maar wanneer het volk blijkt geeft David boven Saul te verkiezen,
slaat die liefde om in haat.

Saul ondernam diverse pogingen om David van het leven te beroven,
maar hoewel David meerdere malen in de gelegenheid was Saul te doden,
deed hij dat niet.
David vergreep zich niet aan de gezalfde van de Heer,

want dat was Saul nog altijd voor hem.....
ook al was de geest van God van Saul geweken.
Er waren grènzèn voor David,
en die lagen daar waar hij Gods inbreng erkende.
Wat hij later in zijn leven ook allemaal uit zou halen,
en dat was niet mis.....
David had diep ontzag voor God,
ging zijn leven lang voor Hem door de knieën,
beleed schuld na zijn zonde en vroeg vergeving,
erkende in God zijn Schepper en zijn Heer,
dat maakte hem tot een dienstknecht van God.

Om die religieuze reden werd David de grootste koning die Israël gekend heeft.
Niet omdat hij een goed krijgshèer was,
die zijn rijk sterk uitbreidde,
en niet omdat hij een vredelievende vorst was.
die niets op zijn kerfstok had, *allerminst zelfs*,
maar omdat hij van al Israels koningen het dichtst bij God leefde,
en ondanks alles niet voor eigen rechter speelde,
maar zich van God onafhankelijk wist
en aan Hem verantwoording aflegde.
Daarom was David een koning naar Gods hart,
een messiaanse koning.

We stappen over naar het verhaal over Jezus in de woestijn.
Hij moet zijn werkzaamheden nog beginnen.
Net opgestaan uit het doopwater van de Jordaan,
waarbij de Heilige Geest in de vorm van een duif op hem was neergedaald
en na een stem uit de hemel die klonk:

'Jij bent mijn geliefde zoon, in jou vind ik vreugde',
zwerft Jezus veertig dagen en nachten door de woestijn
en komt daar tegenover de duivel te staan
het grootste kwaad in eigen persoon.

Lucas maakt er geen sensatieverhaal van,
hoe anders schrijven de journalisten in onze tijd.
Het is moeilijk ons in dit verhaal in te leven.
Wie gelooft er nog in het bestaan van een persoonlijke duivel?
Ja, dat het kwaad bestaat, daar weten we over mee te praten.
Maar het kwaad is niet 'een persoon',
maar is als iets abstracts in ieder mens aanwezig.
Voor ons is het een onwerkelijk verhaal.

Wat het ons duidelijk maakt is
dat Jezus een menselijk zwaar gevecht levert,
tegen de kwade anti-goddelijke macht.

Hoe ben je Zoon van God?
Geen voorgegeven weg om te gaan.... Hij zal zelf moeten zoeken,
In die eenzaamheid is Hij niet alleen met God,
in zijn kwetsbaarheid komt ook een ander Hem benaderen,
het kwaad ligt op de loer en probeert zijn slag te slaan.
Hier staat de Geest van de Heer tegenover de Geest van het kwaad.
Tot driemaal toe doet het kwaad een poging.
'Als jij de Zoon van God bent.....'

Wat houdt zijn roeping in?
Wonderdoener, machthebber, overwinnaar?
Goddelijke macht, aanzien, status?
In één oogwenk heerser over de hele wereld worden?
Geen lange lijdensweg hoeven te gaan?
In één keer 'zoon van God'
door slechts één kniebuiging voor de tegenstander van zijn Vader in de hemel?

Hoe menselijk stond Jezus in de woestijn bloot aan alle verleidingen van het leven.
Maar hij weerstond alle aanvallen.
Hij pareerde ze met woorden die Hij vond in heilige boeken van zijn volk.
Hij zag af van het snelle succes.
Van geld en goed.
Van eer en aanzien ter wille van zichzelf,
Hij doorzag de verleiding van de kwade geest en gaf zich niet gewonnen,
ging er niet voor door en op de knieën.
En bleef zo trouw aan de Eeuwige Goede,
zoals eeuwen daarvoor David gedurende zijn hele koningschap
trouw bleef aan zijn God.

Hier staan wij.
Met allemaal onze persoonlijke historische stamboom
Maar ook met onze religieuze genealogie.
Als mensen die zich volgelingen van Jezus noemen,
hebben we onze wortels in de man van Nazareth,
die Zoon van God genoemd wordt.

Ons leven lijkt soms op een verblijf in de woestijn.
De samenleving is in verwarring.

We worden teruggeworpen op de kernvragen van het menselijk bestaan.
Hoe leiden we een zinvol leven
als antwoord op Gods liefde voor ons?

"We kunnen in het leven alle kanten op.
Noord, zuid, oost of west:
welke wegen gaan we allemaal?
Welke richting staat ons voor ogen?
Vastentijd is oefentijd om het kompas van het leven te leren lezen.
Er zijn veel bedreigingen die ons afleiden van het wezenlijke.
Onze onderlinge relaties staan vaak op het spel:
we willen macht hebben over de ander;
we willen het grootste, het beste voor onszelf;
we willen onkwetsbaar zijn.....
Als deze bedreigingen ons in hun greep krijgen, worden we 'des duivels'.
Als we deze bedreigingen kunnen hanteren,
ontstaat er een nieuw perspectief:
een menswaardige samenleving.
Dan zijn we niet langer elkaars rivaal,
maar partners omwille van dit perspectief.
Een menswaardige samenleving:
dat is een goddelijke belofte.
Jezus baande de weg,
in het spoor van Israels geloof, waartoe ook David behoorde.
Jezus' levensweg is ons kompas."*

We kunnen het kwaad niet ontlopen,
het is onderdeel van onze wereld.
En we zijn nu eenmaal mensen op deze aarde.
Maar we kunnen leren om - net als Jezus -
te leven van de woorden die opgeschreven staan -
en zo leren het kwaad te weerstaan.

Amen.

- Uit: Handreiking voor zon- en feestdagen
Aflering 2 - februari-maart 2013
Berne Media/Liturgie